

GROMNI DOBIČKI ŽELEZNIC

Železnice prvega razreda so znašale v juniju \$92,000,000. — V letu 1923 so bili veliki dobički železnice prikriti. — In železniški baroni vedo, kaj se to godi.

Washington, D. C. — Železnice prvega razreda imajo velike dobičke. Tako n. pr. govorijo, da bodo te železnice imele mesecu juniju t. l. več kot dva milijona dolarjev dobička po odbitku vseh stroškov, v kateri obrestni ob obdobju.

To je dobiček po 5%, od sto na leto od vrednosti železnice, ki jo določila meddržavna trgovska komisija. Nekatere železnice so celo večji dobiček, kot ga je določila komisija, druge pa zopet manj.

Izredno velik dobiček so imele železnice družbe v letu 1923. dobiček so pa prikrile na ta način, da so izdale izredno velike stroške za popravila in vzdrževanje železnice so v tem letu resili normalne stroške za \$24,000,000.

Meddržavna trgovska komisija je določila za železnice dobiček po 5% od sto na leto. Ako je dobiček višji, tedaj se mora deliti z vlado. Ako se pa povišajo stroški za vzdrževanje železnice, ni kaj deliti z vlado. Ko so se železnice v letu 1924 in 1925 znižali, so železniški ravnanji hitro znižali tudi stroške za vzdrževanje železnice.

Kanadske železnice se nahajajo na slabšem položaju kot ameriške.

Konvencije zahtevajo manj delavskih uni

Delavstvo na Angleškem je začelo spoznavati vso cokolj velikega števila šibkih uni.

London. — (F. P.) — Več evropskih pa manj uni je bilo vedno več pred kratkim obdržanih konvencij delavskih uni. Železničarji in stavbeniki so se pogodili, da se združijo, kolikor mogoče. Narodna unija železničarjev je imenovala odbor, ki razmotri možnost združitve z drugimi unijami. Tako so tudi stavbeniki sprejeli resolucijo, a bodo delali za eno samo unijo vse stavbene industrije.

Dejstvo, da je delavstvo v Veliki Britaniji včlanjeno pri 1200 uni, postane manj znamenito, ko vemo, da pet šestina vsega angleškega delavstva spada k izmed navedenih uni, ampak vendar je na vseh straneh izjati nujne zahteve, da se močnejše uni še veliko bolj zvežati.

Narodna unija železničarjev in industrijska unija, sama na sebi nekaka spojitev več uni, kateri pripada večina železničarskih delavcev. Ampak pri ravno tej industriji je še kakih 82 manjših uni, katere se grizejo med seboj. Največ jih je malih, krajevnih in distriktnih, ki niso nikake važnosti napram veliki uniji železničarjev. Služijo pa le dobro za izigravanje delavcev.

Pri stavbinskih delavcih je nekaj sličnega kakor v Ameriki, kjer so zidarji zase, tesarji zase, kovinarji zase, mizarji zase, sploh vsaka še tako sorodna stroka zase, čeprav so vsi skupaj vendarle stavbinski delavci, ki drug brez drugega ne morejo postaviti poslopja. Precej teh uni je sicer združenih v federaciji, vendar so tudi še zunaj federacije. Resolucija s konvencije stremi za tem, da se združijo absolutno vse stavbinske unije skupaj s še drugimi podobnimi strokami.

Agitirajte za "Prosveto"!

Pregled dnevnih dogodkov

Amerika.

Velikanski dobički železniških družb.

Vzlic temu, da je imelo pol milijona dolarjev dobička, tekstilno podjetje znižuje mezde.

Zadeva radi Scotta zaenkrat končala. Spoznan je za blaznega in ne bo obošen.

Po svetu.

Kako na Angleškem rešujejo krizo radi preteče stavke.

Danes je potekel rok, ko morajo tudi Poljaki oditi v Nemškega.

Angleško organizirano delavstvo hoče imeti manj, toda močnejših uni.

Skandalozno početje kapitalizma v Indiji.

Britski železničarji so pokazali gorjačo.

Poročila z maroškega bojišča.

Tekstilno podjetje imelo pol milijona dobička

Kljub temu so pa utrvali mezdno delavcem.

In logično je seveda sledila stavka.

New York, N. Y. — Tekstilno podjetje Pacific Mills v Lawrence, Mass., izkazuje za prvega pol leta 1925 več kot pol milijona dolarjev profita, v tekstilni industriji pa utrjavajo delavske mezde. In delavci so se pričeli upirati proti trganju delavskih mezd. Nekateri tekstilni delavci že stavkajo, ki delajo v belinskih, ker so jim prikradali mezdah za deset odstotkov. Tem delavcem bodo sledili drugi.

V podjetju Pacific Mills so že lani v jeseni utrvali mezdno za deset odstotkov v oddelku, v katerem se izdeluje blago iz bomba. Tkalci morajo delati pri 72. stavhu, preje so jih pa imeli le osemnajst in dvajset. V jeseni so bili delavci silno nezadovoljni, vendar pa ni prišlo do stavke. Kajti kompanije so znale med delavci razširiti vesti, da je v tekstilni industriji velika depresija in da imajo tovarne izgubo. Pacific Mills kompanija je poročala, da je imela v prvi polovici leta 1924 več kot en milijon dolarjev izgube, za prvo polovico leta 1925 pa \$530,000 profita.

Vse tovarne, v katerih izdelujejo volneno blago v Massachusettsu, še niso naznanile znižanja mezd. Ampak delavci pričakujejo, da bodo skoraj vse tovarne utrcale mezdno. Utrgavanje mezd se med tekstilnimi podjetniki širi kot kužna bolezen. Prvi je bil volneni trust, ki je utrgal mezdno. Takoj so mu sledili drugi tovarnarji.

Vsa znamenja pa govore, da tekstilni delavci ne bodo mirno gledali tega zarotniškega početja za znižanje mezd. Tudi najpotrpežnejšemu človeku se utrta nit potrpežljivosti, če preveč sekajo po njem.

VIŠJI SODNIK WHEELER IMA SVOJE POJME O ANARHIJI.

New Haven, Conn. — Višji sodnik George W. Wheeler je razveljavil sodbo sodnika Newell Jenningsa, po kateri je bil Ernest Schleifer, organizator Mednarodnega društva strojniškov obsojen na pet let ječe, češ, da je podžigal delavce v delavnici New Haven železnice k stavki. Pri tem razveljavitvi je rekel, da anarhija ne pomeni vselej strmoglavljenje vlade s silo ali drugimi nepostavnimi sredstvi.

VRAME.

Chicago in okolica: V nedeljo obično in morda tudi dež. Malo spremembe v temperaturi; zmerne vetrovi.

STRAŠNO DELO KAPITALIZMA V INDIJI

DELAVCI SO SRAMOTNO NIZKO PLAČANI.

Prebivajo v kolibah in so napolnagi.

Chicago, Ill. — Socialistični dnevnik "New Leader" v Londonu je prinesel članek izpod peresa D. Chaman Lalla, predsednika Vseindijskega strokovnega kongresa, ki šteje okrog pol milijona članov, v katerem razkriva, kako britski kolonialni kapitalizem izkorišča delavce v Indiji.

Clankar pravi, poglejmo, kdo producira čaj, ki ga pijete v miru na svojem domu. Nato pa nadaljuje, da plačajo delavcem nekaj nad devet šillingov na mesec, delavkam pa samo malo več kot osem. Otroci pa zaslužijo nekaj nad štiri šillinge.

Torej za dva dolarja in malo več mora delati delavec na čajni plantaži skozi ves mesec. Otroci pa dobe malo več kot en dolar.

V tekstilni industriji so razmere strašne. Od tisoč otrok jih umrje do 667. Jetika je posebno razvita med tekstilnimi delavci in med njimi jih umrje za to kugo veliko več kot v kalkutskih človeških nižinah. Delavci zaslužijo v tej industriji mesečno od 40 do 45 šillingov, t. j. deset dolarjev, včas pa malo več. Delavke pa zaslužijo malo več kot pet dolarjev.

Ko so v letu 1922 obdržale delavske strokovne organizacije v Jharia in Baharuju, so našle na zelo slabe razmere med rudarskimi delavci. V Jharia in Ranihmyju, t. j. bližnjem mestu, producirajo 84 odstotkov vsega premoga v Indiji. Delegatom je prišlo nasproti na tisoče delavcev, ki so bili napolnagi. Delavci žive v kolibah, v katerih skoraj ni prostora za dve postelji. Kolibe so temne in nezračne. Kadar so noči hladne, se mora družina zviti v klopčič, in ker ni nobene ventilacije, se dostikrat tudi več ne izbudi iz spanja. Zunanaj teh kolib so delegati našli na umazane čunje. Delegati so vprašali, kdo skrbi za čiste, kadar mati dela. In dobili so v odgovor: "Bog in stara žena, ki ne more več delati."

Ti rudarji zaslužijo okrog enajst do dvajset centov na dan. Rudar nakoplje v letu 1008.3 tone premoga. Premog je vreden 1,200 rupij. Rudar pa dobi od te vsote 70 rupij.

Tako britski kapitalizem izkorišča delavstvo v Indiji.

BOSTONSKO DELAVSTVO ZAHTEVA GOSPODARSKO KONFERENCO GLEDE KITAJA.

Boston, Mass. — Bostonški organizirani delavci so se zaobljubili, da store vse, kar je v njih moči, da obrnejo pozornost na probleme in zahteve Kitaja, ker je bostonska centralna organizacija uni sprejela resolucijo, ki pozivlje vlado, da naj se potrudijo za sklicanje ekonomske konference vseh, na kateri se bo uvaževal položaj Kitaja. Resolucija je zahtevala, da se tudi delavstvo udeleži te konference, češ, da so izredni privilegiji in predprave tujih narodov povzročili sedanji kritični položaj v Kitaju.

V RUSIJI VIDJO TEKMOVALCO AMERIŠKE MESENE INDUSTRIJE.

Omaha, Neb. — Tukaj so se zbrali mesarji na letni konvenciji, ki prodajajo meso na drobno. Ob tej priliki jih je nagovoril Armourjev zastopnik A. S. Warterbury in rekel, da bo Rusija tekmovala z ameriško mesno industrijo, ko se vlada v nji bolj utrdi.

Angleški železničarji so pokazali gorjačo

Boj med delavci in toriji odložen do prihodnje spomladi. — Baldwin se je hitro umaknil. — Zbal se je paralize v industriji. — Lastniki rudnikov bodo prejeli subvencije.

London, Angl. — V Britaniji je prav malo manjkalo, da ni prišlo do splošne stavke. Britska vlada je spoznala nevarnost položaja, pa se je hitro vdala in je podkupila lastnike rudnikov s subvencijo, da so umaknili svoje proglase za izpor rudarjev, ki so jih dali naleptiti in pribiti okoli svojih premovalnikov.

Malo ur preje je ministrski predsednik Baldwin govoril in pripovedoval rudniškim lastnikom, da ne bo zanje subvencije. Obenem je rekel rudarjem, da morajo vsi delavci biti pripravljeni na znižanje mezd.

O polnoči je pa svoje besede anedel. Bila je debela gorjača, ki so jo vihteli železničarji, katere se je Baldwin tako zbal, da je spoznal, da je za torijsko vlado najbolje, če hitro odneha. Centrala železničarske organizacije je razposlala vsem svojim podružnicam okrožnice, v katerih jim je naročila, da ne prevažajo več premoga, ko premovalniški lastniki proglase izpor proti rudarjem.

Baldwinova subvencija za premovalniške podjetnike nikakor ne bo rešila spornega vprašanja. Spor je odložen do spomladi. Njegova subvencija pomeni, da morajo konzumenti drago plačevati nesposobnost privatnih lastnikov in podjetnikov.

Baldwin je spoznal, da nastane kriza v industriji v trenutku, ko ne bodo transportni delavci na morju in na suhem prevažali premoga.

Kapitalistično časopisje je padlo po delavskih organizacijah in njenih voditeljih. To je "boljševizem", je kričalo kapitalistično časopisje. Delavski voditelji so pa mirno odgovorili nazaj: "Motite se gospodje. To je evolucija v delavskih strokovnih organizacijah."

Delavska stranka je sklicala vse člane parlamenta na zborovanje in posvetovanje. Bilo je navzočih devetdeset poslancev. Vsi so glasovali, da se zahteva, da stranka obstruira parlamentarni poslom, ko premovalniški lastniki proglase izpor rudarjev. Obstrukcija seveda traja toliko časa, dokler je izpor v veljavi.

Baldwinova subvencija bo poržila okrog petdeset milijonov dolarjev, daaravno ne bo rešila spora, ampak ga bo samo odložila na kasnejši čas.

Britski kapitalisti so bili zaradi delavske taktike zelo prestrašeni. To dokazujejo napisi nadvestmi, ki so jih dnevniki prinesli na dan po izravnavi, ki se je donegla za kratak čas s subvencioniranjem premovalniških podjetnikov. Tako so nekateri listi pisali: "Zmaga sile." — "Voditelji delavskih organizacij razgaljeni kot Lenini" itd. Premogovniški podjetniki proglasejo izravnavo kot "predaja sovjetom delavskih strokovnih organizacij." Delavski voditelji pa pravijo, da je to največja delavska zmaga, ki so jo delavci dosegli v časovne generacije.

Kaj so delavci pridobili? Delavski voditelji sodijo, da je ta zmaga ustavila kampanjo za znižanje delavske mezd. Delavske moči so se osredotočile pod enim delavskim generalnim štabom.

VOZA ULIČNE ŽELEZNICE TRČILA SKUPAJ.

Chicago, Ill. — Na vogalu Sto sedemnajste ceste in Ewingove avenije sta udarila skupaj voza ulične železnice. Ranjenih je bilo okrog osemnajst oseb in dve osebi sta zadobili težke poškodbe. Voza sta se prekrucnila. Bila sta natlačena s tovarniškimi delavci. Ko se je zgodila nezgoda, je ležala gosta megla.

ANGLEŽI REŠUJEJO DELAVSKO KRIZO

TORIJE ZELO JEZE RUDARJI.

Ministrski predsednik Baldwin preti, da se bo dvignila publika.

London, 6. avg. — Poslanska zbornica je sprejela predlog, da s 50,000,000 dolarji pomaga podjetnikom, da se na ta način vsaj za nekaj časa odloži stavka. Solidarno nastopanje železničarjev z rudarji pa je ujezilo ministrskega predsednika Baldwin, da je prišel na dan z grožnjo proti angleškim strokovnim unijam, češ, da se bo publika dvignila in zavarovala a svojo vlado v ozadju, tako da bodo strmele vse anarhistične sile na avetu.

Rekel je, da ima nastopanje organiziranega delavstva lahko ogromne posledice za državo, in vse svoje napade je usmeril proti Angleški delavski stranki. Naskočil je delavske voditelje in jih obtožil, da se bojujejo proti vsemu, kar se imenuje demokracija.

Medtem pa so voditelji delavcev tiho sedeli na levi strani v zbornici in pustili, da se je torijski ministrski predsednik dobrodušno nagovoril. Zdelo se je, kakor bi bili že pričakovali tako grožnjo s svarili, kajti delavski voditelji so jo sprejeli dokaj ravnodušno, po kateri pa so tudi povedali svoje.

Stiri vzroke je navedel, zakaj se vlada tako protivi boju med delavstvom in kapitalisti. Prvič bi radi tega trpela angleška trgovina mesece ali tudi leta. Drugič, bi bila tu možnost, da Anglija izgubi do pol milijarde ali še več dolarjev. Tretjič, trpljenje bi občutilo članstvo organizacije in industrija. Četrto, kar je zelo stara pesem, bi bili prisiljeni na stavko tudi tisti, ki niso voljni stavkati. Iz tega, je rekel, da bo izviralo še drugo zlo, da bo direktno prizadeta "publika". Zato pa je zavzel tako nasprotno stališče.

Ker so pričakovali Baldwinov govor, so bili navzoči popolnoma vsi poslanci. Galerija je bila polna in tako vsi hodniki, ker vsakdo je hotel slišati, kako bo Baldwin zagovarjal nastopanje vlade proti rudarjem ter drugim organiziranim delavcem.

Ramsay McDonald, ki je vstal k besedi kakor hitro je končal Baldwin, je predvsem povedal, kako zelo malo izkušnje da ima ministrski predsednik z velikimi masami. Pobjal ga je zlasti radi Baldwinovega očitjanja o anarhiji, o kateri ni duha ne sluha, temveč je samo golo očitjanje torijcev, ki bi radi mirne in zavedne stavke predstavili kot nasilnike. Anarhije, je rekel, da sploh še ni bilo v nobeni državi, razun kjer je k temu pripomogla reakcija.

Delavstvo se mora pripraviti na svojo lastno obrambo, pa naj bo proti kapitalistom ali pa proti vladi, če je ta krivična napram delavstvu, je rekel delavski voditelj. V svojem sedanjem pripravljanju pa je delavstvo na Angleškem toliko složno kot še nikdar poprej.

Radi vladne podpore je McDonald nasprotoval že radi principa. Zaključeval je, da je edina rešitev v nacionalizaciji industrije.

Najhujša kritika proti vladnemu načrtu pa je še prišla od strani Lloyd Georgea, voditelja liberalcev. Njega so pogostoma presekavali med govorom delavski poslanci. George je rekel: "Vladna predloga za podporo je bila nacionalizacija v najslabšem pomenu besede. To bi bila garancija za mezde in dobičke, ne da bi vlada imela količikaj kontrole, omejevanja ali restrikcije. Drugega izhoda George ni videl kakor da vlada uvede drastično rekonstrukcijo industrije. Rekonstrukcijo naj vlada tudi iziati, če treba."

Poljaki so morali oditi v dveh dneh

Tako se gojijo šovinistične nestrpnosti v Evropi.

Berlin, 7. avg. — Minister za zunanje zadeve Stressemann je imel sejo z reakcionarji, ko je zavalovila silna kritika čez vladno nemarnost, da ni ničesar prekrbela za izgnance iz Poljskega. V repisali je ni hotel ničesar storiti. Rekel je, da bo Nemčija zavzela isto pot kot Poljska v svojih odredbah proti poljskim prebivalcem na Nemškem, kateri so glasovali, da obdržijo poljsko državljanstvo. Ti ljudje bodo morali oditi v soboto 8. avg.

Stressemann je vrzel krivdo na Poljsko, a čemur je zadovoljil Reichstag. Nacionalisti so iziati resolucije, da se pretrga vsi diplomatski odnosi s Poljski, katere pa niso prejele niti podpore dovolj, da bi jih bilo mogoče predložiti glasovanju.

"Najbolj važno za nas je to," je rekel Stressemann, "da je bilo sedem let po vojni izgnanih deset tisoč mlajših Nemcev iz sosednje države. Če smo bili prisiljeni podvesti represalije in smo ukazali vsem poljskim stanovalcem v Nemčiji, da morajo oditi v osemindesetih urah, nismo še s tem dobili nikakega občutka zadovoljnosti. Rajši občutimo sramoto, ako moramo na tak način izganjati mirne ljudi. Pravice ljudi do svoje domovine so bile nekoč bolj varovane kakor danes, sedem let po svetovni vojni."

Z maroškega bojišča

Francozi poskušajo najmodernejše morilne stroje.

Fez, francoski Maroko. 7. avg. — Francoški zrakoplovski eksperti imajo vojno v Maroku za nekaj eksperiment. Včeraj so poslali nad fronto lahke zrakoplovne oklopne križarke, letelce tanke, ki naj dokažejo, kako se kaj obnese te vrste modernih morilnih strojev. Izkazali so se dobro vzlele dobremu streljanju vstajnih Afričanov.

Abdel Krimu manjka letal. Manjka mu značne vojne sile, pušk za streljanje v zrak, artilerije, manjka mu plina in vseh modernih orožij. To pa nalaga toliko več dela francoskim aviatičarjem, ki napravljajo "niske polete nad maročanske bojeve črte in okope, poslučujejo se bomb in strojnih pušk ter z njimi streljajo na nekrte Rifljanke. Tako zrakoplovec onemogoča vsako odporno silo Maročanom, ki se morajo skrivati po izkopanih jarkih in se ne morejo pokazati, da bi streljali proti bližajočim se francoskim četam, katere nemoteno naskakujejo strelne järke z bajoneti. Tako Francozi niti več ne rabijo artilerije, pehoti čisti pot zrakoplov. Zrakoplovi so pa že tako natančno in preračunano izdelani, da jih ne more preluknjati kroglica iz puške.

Zrakoplovi morajo biti zavarovani od vseh strani. Poletati morajo šestokrat skozi soteske, in ko lete nizko nad globlji, morajo biti zavarovani od strani, ker rifjanski dobri strelci so skriti po vseh čerih in lahko bi tudi od strani izpod slemena skalnatega hriba streljali na motor in zrakoplovec, ki pluje skoraj pod njimi nad dolino in dela francoskim pešcem pot. Ze veliko francoskih pilotov je bilo na ta način, od strani ali zvrha, ustreljenih.

Zrakoplovec se najbrž čuti samozavestnega, ko pluje visoko nad drugimi zemljani, toda kako se čuti pilot, ki pluje nizko in so od vseh strani nanj usmerjene smrtonosne cevi in preži nanj na ducate sokolsko srepnih oči, je pa drugo vprašanje, ki sugestira, da taka vožnja ni prijetna.

Pariz, 6. avg. — Kolikor je do danes znano, je Abdel Krim zavrnil še vse uradne pogoje za mir. Tako je uradno poročilo.

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cena oglasov po dogovoru. Rekopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjena država (inven Chicago) \$5.00 na leto, \$2.50 na pol leta in \$1.25 za tri mesece; Chicago in Cincinno \$3.50 na leto, \$2.25 na pol leta, \$1.65 za tri mesece, in za inozemstvo \$5.00.

Naslov na vso, kar ima stik s urednikom:
"PROSVETA"
2657-59 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"
Organ of the Slovene National Benefit Society.
Owned by the Slovene National Benefit Society.
Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5.00 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$8.00 per year.

"MEMBER of THE FEDERATED PRESS"

Datum v oglebanju n. pr. (July 31-25) poleg valnega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Posvetite jo preučevanju, da se vam ne ustavi list.

LJUDSTVO, PRAVICA IN OBLAST.

Gospodujoči razredi so vedno dajali predpisanim zakonom nekako nepremagljivo moč in nedotakljivo svetost. Bili so časi, ko so kralji s svojimi dvorjani delali postave in ljudstvo ni preje izvedelo o zakonu, ko je bil kršen. Preprosto ljudstvo ni smelo premišljovati o namenu in podlagi zakonov. Kralji so izgubili to moč. Zakonodajni zaključki niso danes več skrivnost, akoravno so danes debele knjige, v katerih so zapisani zakoni, ki so preprostemu ljudstvu še nerazumljivi.

Karel Marks je učil, da so zakoni ene dežele le posledice gospodarskih razmer dežele in da so podvrženi razvoju proizvodnje. Danes torej vemo, kako se delajo postave in tudi vemo, da niso nekaj večnega in nedotakljivega. Ako hočemo odločevati v zakonodaji, si moramo osvojiti oblast, ki temelji na podlagi gospodarskih form. Dejanska gospodarska moč dela postavne.

Ameriško delavstvo in vsi v resnici napredni elementi žele več zaštite za otroke. V ta namen je bil izdelan amendment za varstvo otrok k ustavi Združenih držav. Kongres ga je inicijativno, toda državne zbornice ga niso še osvojile s potrebno večino.

Ameriško ljudstvo ima splošno, enako in direktno volilno pravico. V nekaterih državah je uvedena tudi direktna zakonodaja. Ljudstvo ima torej moč, da izvoli v državne zbornice take poslance in senatorje, ki bodo glasovali za zaščito otrok. Kljub temu faktu so pa v državnih zbornicah še vedno v večini elementi, ki nasprotujejo razvoju človeške družbe in so prav lahko pridobiti za reakcionarne naredbe. Ti elementi glasujejo proti naredbam, ki jih smatrajo za škodljive kapitalizmu. V nekateri državi ovira senat dobre in ljudstvu koristne zakone, v nekaterih pa zbornica, v drugih pa zopet oba: zbornica in senat.

Ako amendment za zaščito otrok ni bil osvojen po državah, je torej precejšnja krivda delovnega ljudstva, ki ni izvolilo takih poslancev in senatorjev v državne legislature, ki bi osvojili amendment k ustavi. V nekaterih državah se je zopet dogodilo, da je ljudstvo odklonilo amendment k ustavi, ko je bil na splošnem glasovanju.

Iz tega sledi, da je politična moč delovnega ljudstva še precej slaba, ker delovno ljudstvo ni organizirano politično v svoji stranki, t. j. socialistični, in ker nima močnega tiska, ki bi nevednim ljudem odpiral oči, da spoznajo, kje so njih koristi, kje njih škoda.

Postave so pač take, kakršno je socialno in gospodarsko razmerje razredov in kakršno je zavedanje delovnega ljudstva, ki je zopet le posledica socialnega in gospodarskega razmerja delavcev.

Iz tega sklepamo, da se morajo delavci organizirati tudi strokovno in gospodarsko, da si izboljšajo svoj gospodarski in socialni položaj, da lažje pojmi, kaj mu koristi, kaj škoduje.

Ako bi bilo delovno ljudstvo v ugodnem socialnem in gospodarskem položaju, bi znalo ceniti zaščito otrok, pa tudi moč politične organizacije in časopisja za ljudske interese. Iz tega sledi, da mora biti delovno ljudstvo organizirano strokovno, gospodarsko in politično, da se bo poznal njegov vpliv v zakonodaji.

Zakoni odgovarjajo interesom gospodujočega razreda zaradi brezbriznosti šibkejšega razreda. Šibkejši razred se mora sam pobrigati, da bodo postave služile njegovim interesom. Močnejši razred tega ne bo storil.

Naloga organizacij delovnega ljudstva je pa ta, da uče in vzposobljajo delovno ljudstvo za svojitev politične moči. Delovno ljudstvo si mora preje priboriti moč in potem šele lahko realizira socialne postavne.

V mirnem času...

Urad lige narodov naznanja, da je ob enajstletnici napovedi za najstrašnejšo vojno klanje še vedno pod orožjem 6,055,144 mož v devetindevdesetih državah. Danes je več pripravljenih za moritev in klanje kakor jih je bilo pred klanjem, ki se je imenovalo "vojna za odpravo vojne".

V resnici je bila zadnja vojna konkurenčna tekma za nadvlado v orožju. Zdaj pa tekmujejo države za nadvlado v zraku. Velika Britanija pripravlja v svojem proračunu nad 77 milijonov dolarjev za zračno orožje, v čemur hoče prekositi Francoze. Komaj sedem let po najgroznejši vojni se skoraj vsaka sila v Aziji in Evropi pripravlja za "prihodnjo vojno".

Angleški znanstveniki so pomorili lanko leto 1001 žival v raziskovanju s strupenimi plini, katere pripravljajo za morenje ljudi. Mussolini je pred italijanskim zbornico rekel: Ali mislite, da je bila svetovna vojna zadnja? Pripravljeni moramo biti, ker prihodnja vojna nam ne bo dala časa za pripravljanje, ker lahko pride, ne da bi jo videli naprej. Japonski mornarični departament je naznanil, da zgradi dvaindvajset novih bojnih ladij s skupno tonazlo 124,000. In vojni komisar v Rusiji je pred kratkim naznanil pred sovjetskimi zbornico, da mednarodni položaj Rusiji ne dopušča, da bi znižala svoje armado pod 552,000. Dalje gre poročilo, kako veje vojni duh po Evropi.

Jugoslavija je kupila 150 vojaških zrakoplovov od Francozov. Rusija kupuje veliko številno evroplanov na Nizozemskem.

Italijanski mornarični minister je zahteval kar celo milijardo lir za mornarico, kar je petinpetdeset milijonov več kot lani.

Sloviti danski iznajditelj Fokker je izdelal zrakoplov s 1000 konjskimi silami, kateri lahko naloži šest strojnih pušk, pol tone bomb in potuje s tem tovorom 180 milj na uro.

Tako se vrstijo poročila. Druga drugo hočejo države prekositi v oboroževanju.

Farška zvižda vleče, čeprav je nerodna

Iz Beograda smo dobili poročilo Centralne evropske časnikarske službe, katere prav resno objavlja škandalozno afero iz Dubrovnika, kjer se je organiziralo katoliško svečeništvo z nekim novim slepilom. O stvari smo na kratko že poročali iz istega vira, ponovna objava o materi božji, ki odpira in zapira oči pa je smešnejša kot prva.

"Senzacija tajinstvenega kipa božje porodnice v frančiškanskem samostanu v Dubrovniku neprestano privlači velikansko število posetnikov. Da vidijo čudež, je prišlo mnogo ljudi tudi iz inozemstva, zlasti iz Italije in z Madžarskega. Dubrovniški škof Marčević je organiziral posebno komisijo duhovščine in predstavnikov klera, katere bo menda tudi poslana kot deputacija v Rim, da bo zaprosila svetega očeta, naj določi še posebno komisijo, da sestavi o redkem pojavu podoben referat..."

Tako je poročilo imenovane časnikarske službe, katere šele dalje ugiba, kako je moglo tak čudež. Vprašali naj bi našo čitateljico, ki je zadnjič pisala, da ne samo da imajo tako punčko, ki odpira in zapira oči, temveč tudi zaveka, če jo pritisejo neke od zadaj.

ZAMOREC OBDOJEN NA VEŠALA.

Chicago, Ill. — Sedem ur preje, preden je porota izrekla, da je Russell T. Scott bolan na umu, je bil zamorec Campbell McCarty na sodišču sodnika Charles A. Williamsa obdojen na vešala.

Zamorec je bil spoznan krivim, da je ustrelil pinkertonskega čuvaja Christiana Gletzena. Ko ga je sodnik vprašal, ako ima še kaj povedati, preden bo izrečena kazen, je zamorec odgovoril, da je pinkertonski čuvaj prvi potegnil samokres in da je bil to vprašanje: njegovo ali zamorecovo življenje. On je bil pa bolj uren kot Gletzen.

Boji Italijanskih socialistov

S kongresa socialistične internacionalne v Barcelni smo preli med daljšim poročilom tudi del pisma, ki so ga pisali italijanski socialisti, oziroma socialistična stranka Partito Unitario na internacionalno. Med drugim se vidi, koliko je stranka s svojimi člani prestala v nenavadnem boju z nasilnimi fašisti. Glas se:

"Ponosni smo, da moremo reči, da je združena socialistična stranka obstala v tem boju, ki se ponavlja že štiri leta, v katerem se uganja proti nam vsakovrstno nasilje in zatiranje, in da je stranka tako odločno lahko stala proti reakciji. Naredili nismo nikakih kompromisov niti v programu niti v naši zavesti. Naše orožje je bil tihi, pamflet in tajna propaganda. V tem hudem in neprimernem boju je bilo mnogo naših pobitih in ranjenih. Od 1. januarja do 30. aprila tega leta, so fašisti ubili 21 oseb, težko ranili 38, pretepli 135 ter požgali 24 privatnih stanovanj ali kirbov. Mnogo naših sodelavcev in prijateljev je v ječi radi zločina, ker so proti fašistom. Tisoče naših delavcev je bilo primoranih izseliti se na Francozsko ali v druge dežele, da so ušli iz zvezanih reakcij kapitalizma in fašizma. Drugi manjši srečni so ostali doma v nezaposlenosti in gladovanju, hudo občutijo fašistično kopito."

Dalje našteva pisno nasilje, ki so se vršila nad ljudstvom od strani fašistov. Odvetniki, učitelji, zdravniki, inženirji so bili spoznani krivim kot socialisti. Uničena so jim bila stanovanja in uradi, tolpe pretepaških fašistov so jim zaigale stanovanje in jih preteple. Kdor je javen socialist v Italiji, ne samo da je v neprestani nevarnosti za življenje in zdravje, temveč je tudi ubit pri svoji profesiji ali trgovini.

Socialistično časopisje v Italiji vrši svoje delo, kolikor more. "Giustizia" je bila od novega leta sem zaplenjena petdesetkrat, kar ji je povzročilo za 850,000 lir finančne izgube. V mnogih mestih je sploh prepovedano prodajati ta list. Včasih ga zadržijo po cele dneve. Prišel je že nasvet, da bi list prenehel, a sodelugi žrtvujejo do zadnjega vse, da ga obdržijo.

V pismu je tudi seznam, koliko so prispevali italijanski delavci, da obdržijo svoj socialistični list. Darovali so delavci vseh strok sledeče: Od julija do decembra 1922 253,000 lir, leta 1923 711,000 lir, leta 1924 834,000 lir. Letos do junija pa 326,000 lir. Ali vendar če se bo tako ponavljalo konfisciranje, bo moral list prenehati.

Iz tega pisma se lahko vidi, kako vztrajen boj vodijo laški socialisti proti zatiralcem.

OMEJITVE LASTNINSKIH PRAVIC V ITALIJI.

Zmanjšanje lastninskih vrednosti jugoslovanskih državljanov.

Trst, 15. julija. — Državni pravdnik v Pulju je poslal vodstvu tamošnje preture (okrajnemu sodišču) naslednje okrožnice:

"Tukajšnja prefektura sporoča potom prizivnega sodišča v Trstu, da je ministarstvo za notranje stvari odredilo, da se ima obustavitev izvrševanja kraljevega zakonskega odloka z dne 2. maja 1924, št. 1122 glede obmejne lastnine izvajati tako, da ne bodo okodovani upravljenci interesi države. Potrebno je torej, da vojaške in civilne oblasti opravljajo brez odlašanja ugotovitve in dajejo privolitve, ki jih predvideva omenjeni odlok, pri čemer pa naj se izogibljajo uradnega postopanja, kakor postopanje radi prestopkov za vzpostavitev prejšnjega stanja, po diranje, zopetnega zidanja in podobna dejanja, ki jih omenja navedeni odlok. V zvezi s tem naj vaše gospodstvo sporoči podrejenim sodnikom in uradnikom v svrhu, da se omejitve lastninske pravice, ki jih določajo členi 2, 6 in 7 omenjenega odloka, vpišejo v zemeljsko knjigo."

Ta okrožnica je jasen dokaz, da rimska vlada zopet uveljavlja svoječasno zaradi ogorčenja, ki je nastalo med obmejnimi prebivalstvom na obeh straneh meje, suspendirano izvrševanje zakonskega odloka o omejitvah lastninskih pravic v obmejnih pokrajinah. Stvar je sicer nekoliko ublažena, ker se ne zahteva za spremembo vzpostavitev statusa kot prej, vendar pa ostaja jo v veljavi vse ostale določbe prošnje za dovolitev vsake spremembe za prodajo stavb, zemljišča, podiranja stavb, sekanja lesa itd. Za dovoljenja je vložiti prošnje na prefekturo.

Odlok je velike važnosti zlasti za jugoslovanske državljane, ki imajo posestva na italijanski strani meje in ki bodo morali za vsako spremembo vlagati prošnje na prefekturo v Vidnu, Trstu ali na Reki. Lastnina jugoslovanskih državljanov na italijanski strani meje izgubi tako ogromen del svoje vrednosti. Zato je nujno potrebno, da se merodajni krogi v Jugoslaviji kar najenergичneje zavzamejo pri beograjski vladi za zaščito lastninskih pravic jugoslovanskih državljanov.

PROTI ZIONISTIČNEMU KONGRESU NA DUNAJU.

Za mesec avgust je sklican na Dunaj zionistični kongres, ki se udeležijo delegati z vsega sveta. To pa ni Dunajčanom — nič kaj prav, in zato so začeli proti njemu naravnost strastno propagando. Antisemitika društva v Avstriji razvijajo vedno bolj zivahno agitacijo proti tej prireditvi in prete z represalijami.

V par dneh pridejo zastopniki teh društev k zveznemu kancelarju doktorju Ramku, da dosežejo od njega prepoved židovskega kongresa. Opozorili ga bodo pri tem na razburjenje, ki se vedno bolj poljšča prebivalstva Dunaja zaradi nameravanega zionističnega kongresa. Zborovanje mora baje prepovedati že zato, ker so bili prepovedani vsi nacionalistični shodi, češ, da dajajo povod za kaljenje miru. Isto mora seveda veljati tudi za zborovanje židov.

Narajajočo antisemitiko agitacijo v Avstriji dokazuje tudi dunajsko nacionalistično časopisje, ki je priredilo celo posebne izjave. Listi prinašajo "Judovski kuga in svinja v človeški podobi" in dr. V teh člankih se posebno zaganjajo proti židom, ker da okužujejo arijske dekle in jih pošiljujejo. Zato svare žene in dekleta, naj nikar ne občejuje z njimi. Policija je te liste zaplenila in se bodo morali izdajatelji in razširjevalci zagovarjati pred sodiščem.

Vesti iz Jugoslavije

Velika nesreča v Beogradu. Povodom proslave 50 letnice Saveza dobrovoljcev je bila v nedeljo na Savi beneška noč. Pri odhodu gostov se je porušil lesen most na obali, ki služi kot pristanišče za ladje, ki vozijo v Zemun. Okoli 50 oseb je padlo v vodo. Večina ljudi se je sicer rešila, več pa jih je utonilo v valovih. Število žrtev dosedaj še ni znano.

Zaplodek v vodi. 22letna služkinja M. S. je v četrtek rodila 5 mesecev staro nerazvito dete moškega spola, katero je takoj povila v hrenovo perje in je vrgla potem v 20 korakov oddaljeni kanal. Truplo je voda kasneje našla. Zadevo ima sedaj v rokah sodišče v Laškem.

Novi 100 dinarski bankovci. Francoski parobrod "Teneriffa" je 18. jul. pripeljal v sušaško pristanišče dragocen tovor: 54 bankovcev po 100 Din v skupni vrednosti 540 milijonov dinarjev. Posebna komisija je prevzela pošiljatev ter jo dala utovoriti v dobro zavarovan vagon osebnega vlaka, ki je pod vojaškim nadzorstvom odpeljal nove bankovce v Beograd.

Za en milijon jugoslovanskih zlatnikov. S postopnim stabiliziranjem dinarja se naša vlada bavi s projektom, da spravi še letos v promet zlatnike. Finančni minister dr. Stojadinović je v tem smislu formuliral predlog za ministrski svet. Jugoslavija bo dala v Franciji prekovati velik del avstrijskih kron in zlatnikov, ki se nahajajo v tesorjih. Prekovanje se bo izvršilo še letos, tako da pride že koncem letošnjega leta v promet večja partija zlatnikov s podobno kralja Aleksandra. Zaenkrat se prekuje za milijon zlatnikov v približni vrednosti 200 milijonov dinarjev.

Gradnja novega mosta Reka-Sušak. Kakor znano, so svoja dobro reški fašisti razstrelili most preko Rečine, ki je vezal Reko s Sušakom. Italija je po dolgotrajnih pogajanjih priznala svojo dolžnost, da na svojo troško zgradi novega. Italijanski ministarstvo za javna dela načrte za novi most že odobri in votiralo potrebni kredit za izgradnjo mostu. Dela prično t. dni. Troški za nov most so proračunjeni na dva milijona lir.

Najden utopljenec. Pri Sv. Marku na Dravskem polju je vrgla te dni Drava na obrežje truplo neznanega utopljenca, starega približno trideset let. Na levi roki mu manjkajo trije prsti. Vodi je ležal kakih štirinajst dni.

Požar. Dne 19. jul. je pri goreti v poslopih župana in marnarja g. Kastla v Ragoznici. Gasilci iz Ptuja so ogenj omejili Sumiščjo, da so zanetili požar pijani fantje, ki so po noči rogovili po vasi.

Nesreča pri fotografiranju. Dne 19. jul. so imeli pri Sv. Lovrenca na Pohorju novo mašo Slavili so jo v Pajtljerjevi hiši. Zvečer so se hoteli gostje fotografirati. Ko so stali na odru, jih je fotograf urejeval, se je oder podrl na v trenutku, ko je bilo dano resno povelje "Mirno". Pri tem je bilo več ljudi lahko poškodovanih, zakonca Lampreht pa precej težko. Zena si je zlomila desno roko, mož pa demonego in si je zdrobil nosno kost. Oba so morali prepeljati v mari-borsko bolnico.

Strelna našla hišo. Iz Trdnjave nam pišejo: Dne 16. jul. je divjala pri nas huda nevihta. Med nevihto je udarila strelna hiša Lovrenca Lukiča, ki je bila v nekaj minutah vsa v plamenu. Zgorela so do tal tudi vsa gospodarska poslopja. Pri reševanju preminčnin so pridno pomagali usluženci finančne kontrole.

Samomir mlade učiteljice. V Rogaški Slatini se je 20. jul. zastupila gđ. Ninković, učiteljica iz Zemuna. Ispila je stekleničko močnega strupa. Motiv samomora ni znan.

Razne tatvine po deželi. Iz trgovine Iv. Kopušarja v Šostanju so neznan vlomilec odnesli par dnevi več blaga in nekaj gotovine. Okradenec ima 9000 Din. Istotako so neznan vromilec obiskali Jerneja Bradarča v Dragi ter mu odnesli večjo množino živil, par novih čevljev, žepno uro in več šiviljarskega orodja v vrednosti 600 Din. Neznani tat je vdrl v hlev posestnice Františke Cerar v Gorici pri Moravčah ter ji odnesel 17 kokoši vrednih 550 Din.

Ciganska nadloga. Zadnje čase se klati po Sloveniji ciganska tolpa "Goman". Kamor pridejo ti cigani, jo zagodejo lahkovernim ljudem prav po ciganski Zandarmeriji posamezne člane velike družine še dalje časa sleduje, vendar se znajo vedno pravočasno umakniti. Pred nekaj dnevi sta se sglasila mlajši cigan in starejša ciganka pri gostilničarju Jern. Hlišu v Gaberkah pri Šostanju. Ponujala sta mu v nakup kotel za kuhinjske žganja, rekoč, da je bakren, kar pa seveda ni bilo res. Od Hliša sta izvalila nat 400 Din, kilogram domače masti, naposled pa sta mu še iz spalne sobe pokradla nekaj obleke ter napravila na jedi in pijači 36 Din dolga. Istega dne sta navedena cigana ogoljufala za večjo vsoto denarja še posestnico Marijo Skorupskovo ter vžitarico Terezo Čas.

Pod lokomotivo je prišel na dnevnem kopu v Trbovljah delavec Ivan Selko. Ker je dobil komplicirane rane, je bil pripeljan v ljubljansko bolnico, kjer se sedaj zdravi.

SREČANJE Z MEDVEDOM NI PRIJETNA REČ.

Yakima, Wash. — L. Gaines je podil svoj tovorni avto, na katerem je imel naloženo olje, ko zagleda črnega medveda pred seboj. Pognal je avto v nadi, da dohiti medveda in ga podere na tla. Medved je tekel, ko pa ni mogel več uteči, se je obrnil in zagnal proti avtu. Spodrsnil je in avto ga je pritisnil k skali ob cesti. Voznik je stopil z avta, da naloži medveda in tako pokaze, da zna loviti divjačino z avtom. Prijel je medveda za ušesa. V tem trenutku se je pa medved spel pokonec, kajti bil je o-mamljen, in strastno zarezal. Voznik je hitro skočil na avto in ga pognal. Vesel je bil, da ni v stal avto, ko je bil pobit medved.

DELAJSKE NOVICE

(Federated Press.)

Delavska konvencija v Kansas Cityju.

Kansas City. — Mednarodna delavska konvencija gradilcev kotlov in lokomotivnih parobrodov v Ameriki se pričenja zborovati na svoji konvenciji v tem mestu dne 14. septembra.

Stavka stavceev.

Paterson. — Ko je Cramer in njegova kompanija naznanila, da bo utrjala štiri cente mezde na uro, je takoj zastavkalo tri sto stavceev.

Jefferson, Mass. — Pri tektavni tovarni Quinapoxet stavka vsi uslužbenici proti desetodoljnemu znižanju mezde.

Strojniki zgrade dom za \$1,000,000.

Cleveland, Ohio. — Unija lokomotivnih kurčev in strojnikov je na konvenciji 1925 pooblastila svoj glavni stan, da prične z načrtom za gradnjo poslovnice, katero bo stalo milijon dolarjev. Bratovščina sedaj plačuje visoko najemnino za eno nadstropje v središčni mestu. Gradnja bo prišla v januarju 1926.

Bratovščina lokomotivnih kurčev in strojnikov že lastuje v Clevelandu tri velika poslopja, a bratovščina vlakospremnega oboja ima pa moderno uradno poslopje. Vrednost mednarodnih strojnikov poslopij v Clevelandu je cenjena okoli štirinajst milijonov dolarjev.

JUDI LOVE ZA VOJNO Z RIFOVCI.

New York, N. Y. (F. P.) — Pet mornarjev izmed 125, ki tvorijo moštvo španskega parnika "Antonio Lopez" je stalo uklejenih na krovu in nanje so palali pekoči solnični žarki, medtem ko je neki newyorški advokat napravil polkus za aretacijo kapitana, da tako za učenje mornarje izvojuje prostost. Moštvo je nezadovoljno in se bo najbrž uprlo, ko ladja odrine iz пристana. Pot uklejenih mornarjev se skušalo pobegniti, pa so bili prijeti. Oni izjavljajo, da so bili prisiljeni iti na parnik v zvezi s tem, da so bili na razpolago, da grede na parnik ali pa v ječo. Bili so prisiljeni iti na parnik, da služijo kot vojniki proti Rifovcem v Afriki. Hrana na parniku je za nič in če jim ne dovolijo iti na suho, bodo pomrli.

Advokatu se ni posrečilo izpovedati hitre akcije na sodišču in kapitan je s svojimi ljudmi odšel na morje. Kubanski konzul ne mara razpravljati o stvari.

NETROVNI ZVEDENEC V ZAPORU.

Oskubil je svoje žrtve za \$200,000.

Los Angeles, Cal. — H. Alfred Hood, ki je hodil okoli in pripovedoval o spreminjanju vetrovne sile v električno, sedi zdaj v zaporu na obtožbo, da je opeharil svoje žrtve za \$200,000. Njegove žrtve so bile večinoma ženske. Pripovedoval jim je, da so njegovi načrti že tako daleč dosegli, da delničarji kmalu prezamejo Southern California Edison kompanijo.

KALJENJE SVINCA.

Najnovejši trijumf znanstvenega raziskavanja.

Chicago, Ill. — V laboratoriju Western Electric kompanije so odkrili nov proces za kaljenje svinca. Svinec, obdelan po novem procesu, je trktraj trji, kot navadni svinec. Novo iznajdbo predložijo Društvu ameriških kemičarjev, ki zdaj zboruje v Los Angelesu.

BIVŠI POLICAJ PRIJET KOT ZVODNIK.

Chicago, Ill. — Gdčna Louise Dexterjeva se je prostovoljno ponudila, da ujame bivšega policaja James McGinnisa, ki je bil na sumu, da je zvodnik. McGinnis je bil v nastajajočo past. Dexterjeva je izpovedala, da je iskala službo za detektivko. McGinnis jo je povabil v hotel Calvert in ji tam povedal, da ji lahko preskrbi mesto v neki hiši blaznate v Michigan City, Ind.

ZVEZA MED RUSIJO IN FRANCIJO.

Sovjeti so priznali Franciji vse caristične dolgove.

Pariz, 7. avg. — Z Rusijo se pripravljajo velika pogodba, katere namen naj bi bil predvsem rekonstrukcija Rusije s francoskim kapitalom, obenem pa zagotovljeno izkoriščanje nekaterih naravnih bogastev v Rusiji po Francozih.

Sovjeti očividno iščejo neodvisnosti od Anglije, zato so že pred meseci, kakor se čita poročilo, priznali Franciji vse caristične dolgove, kateri znašajo devet milijard zlatih frankov, kar je skoraj dve milijardi dolarjev. Dolg je bilo podpisalo štiri milijone francoskih družin. Pogajanja so že dovršena, in Sokolnikov, finančni, ter Lejars, trgovinski komisar, prideta te dni v Pariz, da podpiseta pogodbo.

Važnost novega čina ni priznanje in plačilo dolgov, temveč načina, kako bodo dolgov plačani. V svrhu, da se dobi denar za plačilo obresti na dolg, je poslanik Krasin, ki je vodil pogajanja opustil prejšnje zahteve za francosko državno posojilo in jih nadomestil z načrtom, pod katerim bodo francoski kapitalisti investirali milijarde frankov ter podvzeli izkoriščanje premogovih in kovinskih rudnikov, tovarov, gozdov in drugih vladnih podjetij. Del dohodkov bo šel sovjetski vladi, da bo plačevala obresti od dolga.

Francoski zastopnik pri pogajanjih celo zahteva izkoriščanje cellega oljnega polja Baku, radi česar pa se bodo pozneje pogodili. Dolg ruskega carja bo plačan v papirnatih frankih po veljavi leta 1918, in sicer s pomočjo izdajanja državnih bonдов. Pogodba za plačevanje v papirnatih frankih zmanjša dolg na eno četrtino od predvojnne vrednosti, še druga znižanja pa bodo omogočila, da bodo Rusi plačali samo eno petino ali šestino nominalne vrednosti.

Kot je znano, je francoski vladni takta pogodba dobrodošla bolj iz političnih kakor iz finančnih motivov. V Franciji namreč še vedno prevladuje mnenje, da se morajo zavarovati proti Nemcem, od katerih pričakujejo maščevanja. Zaraditega so že napravili toliko koncesij Angležem, da so se tega naveličali, sigurnosti pa le ni. Tako so se zatekli k Rusom, s katerimi baje sklenejo tudi vojno pogodbo.

V Rusijo odpotujeta diplomatska in finančna komisija iz Francije, da se dosežejo še tesnejši stiki. Princip carističnih dolgov bo odpadel sorazmerno na Rusijo, Poljsko in baltičke države, ali končni rezultati pogajanj še niso doseženi.

SCOTT SPOZNAN UMOLBOLNIM.

Senzačen dogodek zaključen.

Chicago, Ill. — Porotniki so spoznali Russell T. Scotta, obsojenega na večala, umolbolnim.

Scott je bil obsojen na večala. Obtožen je bil, da je pri roparskem napadu na lekarno umoril lekarniškega pomočnika Joseph G. Maurerja. On je trdil, da ni bilo roparskega napada, ampak da so vsi skupaj pili žganje v lekarni, nakar je prišlo do prepira in streljanja. On ni ustrelil Maurerja, pač pa je to storil njegov brat, ki ga še zdaj iščejo. Priče so izpovedale proti njemu in porotniki so ga spoznali krivim. Od obsodbe pa dozdaj je stal že trikrat v senci večal, ali vedno se je nekaj zgodilo, da je bila eksekucija odložena. Končno se je njegovim staršem in njegovim ženi posrečilo nabrati precej prostovoljnih prispevkov in najeli so znana advokata Stewarta in O'Briena. Ta sta na predvečer eksekucije našla sodnika Davida in mu izročila petfeljo, da se proti Scottu uvede obravnava glede njegove pameti. Sodnik je ustavil eksekucijo in določil dan za porotno obravnavo, pri kateri je bil Scott spoznan umolbolnim.

Scotta odvedejo v ječo v Chester. Ako se Scottovo stanje izboljša, t. j. da postane zopet normalen, bo moral iti na večala. Zastopnika državnega pravdnika, ki sta zastopala državo pri obravnavi, sta nezadovoljna s pravorekom, toda nezadovoljnost jima ne pomaga, kajti Scott n. pojde na večala.

NA POL MRTVEGA SO VLEKLI NA ELEKTRIČNI STOL.

Kri je drla obsojencu iz vrata, ko je šel skozi njega električni tok.

Huntsville, Tex. — Clem Gray, star 40 let, bivši prohibicionistični agent in šerifov deputij okraja Titus, je ustrelil Otis Ballarda v mesecu septembru 1923. Obsojen je bil na električni stol. V noči pred eksekucijo si je s klino varnostne britve prerezal vrat in tilnik. Ponočni jetnikar G. J. Howard ga je pobil s količkom na tla. Tekla mu je kri iz vrata, ko so ga ob 12:05 ponoči vlekli na električni stol. Sodniki izjavljajo, da je še živel štiri minute, ko so skozi njega spustili električni tok.

Ljudstvo se zgraža zaradi te eksekucije in vprašuje, ako ni taka eksekucija povratek v barbarizem.

Columbus, O. — V državni jetnišnici so elektroducirali 21-letnega Lenz Traylorja, ki je pri roparskem napadu na gasolinso postajo ustrelil Frank Funka. Traylorjevega tovariša pri roparskem napadu — Jason Adkinsa — so elektroducirali že v mesecu maju.

SVILNI DELAVCI SO PRIDOBILI S STAVKO.

Paterson, N. J. — Svilni tkalci, ki so zastavkali pri tvrdki Henry Doherty Co., so zmagali. Zaslužek od jarda se jim pri svili slabše kakovosti povišal. Za svilo najfinjšje kakovosti pa ostanejo stare cene. Kljub temu pa kompanija ni dosegla, da se suče kolesje zopet v tovarni. Strojniki, ki popravljajo stavke so še na stavki. Oni zahtevajo pet dolarjev povišanja mezde na teden. Dozdaj so prejemali po pet in štirideset dolarjev na teden.

POLJSKI DELAVEC USTRELIL GOSPODARJA.

South Bend, Ind. — Sylvester Coder je spomladi najel 60-letnega poljskega delavca Schuyler Barretta. Objubil mu je, če skozi vse leto. Zdaj sta imela majhen prepirek in Coder je zapovedal Barrettu, naj zapusti takoj njegovo farmo. Barrett je pa oddal strel na Coderja, nakar je pobegnil. Coder je dan kasneje umrl, Barretta pa še iščejo oblastveni organi.

JEKLARNE V VZHODNEM OHIJU SO PREJELE NAROČILA.

Martins Ferry, O. — Jeklarne v tem delu Ohija so prejele velika naročila. V yorvkavilski jeklarni, ki je lastnina Wheeling Steel korporacije, so v minulem tednu vložili 5,192,480 funtov jekla v peč. Ta množina je enaka mesečni produkciji osem tisoč ton pocinjene pločevine.

Dalje pričakujejo, da prično v bellairski jeklarni, lastnina Carnegie Steel kompanije, delati s polno paro v tem tednu.

V Laughlinovem podjetju v Martins Ferryju, lastnina American Sheet in Tin Plate kompanije, delajo čez uro.

Odkar je minila vojna, niso imele tukajšnje jeklarne toliko naročil.

VELIKO CENO PLAČUJEJO LJUDJE ZA SVOJO NEVEDNOST.

Los Angeles, Cal. — Vdova Lene C. Herrington bi rada imela lepe noge posebno okoli členkov. Bila je precej petična in je lahko izdala denar za svojo lepoto. Citala ali izvedela je, da živi v Los Angelesu dr. E. W. Littlefoeld in James L. Chapman, ki sta se nazivala plastična kirurga. Vdova si je domisljala, da lahko "zdravnika" obtešeta njeni nogi okoli členkov, kakor podobar lesenega malika, ali kot tesar kol ali bruno. Vdova je šla k "zdravnikom", da ji poreže ta meso, ki ga je imela preveč okoli členkov. "Zdravnika" sta rezala in rezala in končno so morali vdovi odrezati obe nogi. Vdova toži "zdravnika", češ, da nista znala izvršiti svojega dela. Zdaj zahteva vdova pol milijona dolarjev odškodnine.

Ali želiš znati pravilno pisati in čitati angleško? Naroči si "Slovensko-angleško slovnico", katero je izdala in ima na grudi Kalifornska matična S. N. P. J.

TRUST ZA KOLAČKE IN FINO PECIVO SE SNUJE.

New York, N. Y. — Pet velikih pekarskih družb se združuje, da ustanovijo trust za kolačke in fino pecivo. Te tvrdke razpečajo v New Yorku, Chicagu in Newarku za \$6,000,000 finega peciva in kolačkov.

IZ PRIMORJA

Nesreča ali samomor. Dne 21. jul. zjutraj so na progi v bližini sežanske postaje našli truplo moža, ki ga je vlak skoro popolnoma raztrgal. Dognalo se je, da je ponesrečenec Ivan Trebec iz Orlovega pri Opčinah. Ni znano, ali se je ponesrečil ali pa je izvršil samomor.

Družinska tragedija. V noči od 20. do 21. jul. se je dogodila v Isoli pri Kopru družinska tragedija, ki je zbudila splošno sočutje v vsej okolici. Alojzij Drilo, ki se je vrnil že z gališke fronte kolikor toliko bolan na umu, je ponoči ustrelil s puško svojo ženo, potem pa še samega sebe. Ravno so ga nameravali prepečljati v Trst, da bi ga preiskali zdravniki, medtem pa se je ponoči zgodila navedena tragedija.

Mizarstvo v Solkanu. Znano je, da je bilo v Solkanu pri Gorici v predvojni dobi mizarstvo v najlepšem razvoju. Mizaraka obrt je cvetela in svoje izdelke so solkanski mizarji pošiljali v razne kraje Goriške in celo v druge pokrajine. Po vojni so se razmere znatno izpremenile in šele v zadnjem času se je tudi ta obrt zopet nekoliko opomogla. Mizaraka zadruga je otvorila te dni znova mizarški tečaj, ki ga vodi strokovnjak prof. Tomasaryg. Tečaj obiskuje 25 mizarjev.

Volkovi v Istri. V okolici Velikega Brgrada v Istri so se v tamšnjih gozdovih pojavili zopet volkovi, o katerih že dolga leta ni bilo sledu. Prebivalstvo zasleduje zverjad, a nima dosti uspeha. V kratkem prirede opatijski lovcu velik pogon na volkove.

Fakir v Parizu

V Parizu se te dni mudi nenavaden gost. Obiskal ga je indijski fakir Kir-Tor-Kal-Tachra. Fakir je še mlad, po slavi pa prekaša marsikatero starejšega stanovskega tovariša. V Parizu namerava prirediti seanso v slavnostni dvorani teozofskega društva.

Kir-Tachra je došel v Pariz iz Italije, kjer je začel svojo evropsko turnejo. V velikih italijanskih mestih, zlasti v Rimu, Napolju, Palermu in Firenci so njegove čudovite zmognosti vzbudile velikansko pozornost. Komitej učenjakov, med katerimi velja omeniti senatorja Fana in profesorja Monzana, Castellinija in Quirica, kraljevega telesnega zdravnika, mu je na podlagi njegovih eksperimentov izstavil potrdilo, v katerem izrecno izjavlja, da se fakir ne poslužuje nobenih trikov in da leži vsa njegova čudovitost moč zgolj v volji in duševni energiji, ki mu omogoča proizvajati eksperimente, s katerimi bi se vsak drug smrtnik izpostavil življenjski nevarnosti.

V Italiji je seveda vladalo za fakirja in njegove čudovite zmognosti kolosalno zanimanje. Seansi, ki jo je fakir priredil v palači vojvodinje San Faustino, so prisostvovali kralj, Mussolini in še cela vrsta znanih oseb iz italijanske diplomacije in aristokracije. Celo angleški kralj, ki se je takrat mudil v Palermu, je izrazil željo, videti fakirja, in tako so se dogovorili, da bo mojster Kir-Tachra v začetku septembra, ko ostavi Pariz, obiskal tudi London in priredil seanso v Buckinghamski palači.

Kir-Tachra je, kot smo že zgoraj omenili, še zelo mlad. Star je osemindvajset let. V Carigradu, kjer je študiral medicino, je diplomiral za doktorja. Kot študent je bil valed svoje izredne nadarjenosti pri profesorjih v velikem ugledu. Tajinstvene fakirske zmognosti si je izuril v očetovi šoli. Njegov oče je sloveč fakir in filozof, in je na visokem glasu ne samo v svoji domovini Indiji, ampak tudi v Egiptu.

Ko so novinarji Tachro intervjuvali, jim je izjavil: Vzajemno je moč, doseči s sistematičnim urjenjem in vztrajnim utrjevanjem volje popolno oblast nad svojim telesom, nad mislimi in živci. Človek, ki si je svojo voljo po dolgotrajnih sistemati-

Slovenska Narodna Podporna Zveza
GLAVNI STAN: 2657-59 SO. LAWDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS
Levredvalni odbor:
UPRAVNI ODSEK:
Predsednik Vincent Calkins, podpredsednik Andrew Yldrich, R. F. D. 7, Box 193, Johnstown, Pa.; gl. tajnik Matthew Turk; tajnik bolniškega oddelka Blas Nevak; gl. blagajnik John Vogrich; uradni glasilca Jože Zavertnik, upravitelj glasila Filip Godina.
POROTNI ODSEK:
Martin Zelesnikar, predsednik, Box 276, Harborton, Ohio; Frances A. Tauchar, 2627 S. Ridgeway Ave., Chicago, Ill.; John Krimm, 15111 Bonington Ave., West Park, Ohio; Mary Udovich, 2623 S. Ridgeway Ave., Chicago, Ill.; John Terrell, Box 22, Strabane, Pa.
BOLNIŠKI ODSEK:
OSREDNJE OKROŽJE: Blas Novak, predsednik, 2657-59 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
VZHODNO OKROŽJE: Jacob Ambrosch, Box 284, Moon Run, Pa.; Joseph Zorko, RFD. 2, Box 114, West Newton, Pa.
ZAPADNO OKROŽJE: Anten Suler, Box 104, Gross Kane, na jugoslovaški; Frank Klun, Box 599, Chisholm, Minn.; na sev. zah. John Golob, Box 144, Rock Springs, Wyo.
Nadzorni odbor:
Paul Berger, predsednik, 2653 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.; Richard J. Zavertnik, R. No. 1, Hinsdale, Ill.; Frank Zajc, 2639 W. 26th St., Chicago, Ill.
Združitelni odbor:
Predsednik: Frank Alek, 2124 So. Crawford Ave., Chicago, Ill.; John Ovan, 2659 W. 26th St., Chicago, Ill.; John Olin, 2436 So. Clifton Park Ave., Chicago, Ill.
VRHOVNI EDRAVNIK: Dr. F. J. Kern, 5232 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.
POZOR! — Korrespondence s glavnimi odborniki, ki delajo v glavnem uradu, se vrši takole:
VSA PIEMA, ki se nanašajo na posle gl. predsednika se naslovijo: Predsedništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
VSE ZADEVE BOLNIŠKE PODPORNE SE NASLOVIO: Bolniška tajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
DENARNE POSILJATVE IN STVARI, ki se tičejo gl. izvrševalnega odbora in jednote vobse se naslovijo: Tajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
VSE ZADEVE V ZVEZI Z BLAGAJNIŠKIMI POSILI se pošiljajo na naslov: Blagajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
Vse pritožbe glede poslovanja v gl. izvrševalnem odboru se naj pošljejo Paul Bergerju, predsedniku nadzornega odbora, pisar naslov je zgoraj.
Vsi prisilni na gl. porotni odsek se naj pošljejo na naslov: Martin Zelesnikar, Box 276, Harborton, Ohio.
Vsi dopisi in drugi spisi, naznanila, oglasi, naročila in sploh vse kar je v zvezi s glasilom jednote, naj se pošlje na naslov: "PROSVETA", 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

nih vajah razvil do najvišje popolnosti, bo z lahkoto premagal vsak občutek bolečine. To svojo trditve je Tachra tudi dokazal na svojem lastnem telesu. Bilo je v salonu nekega pariškega mecenasa. Tachra si je vpricho povabljenih gostov v vasilo zasadi nož v levo ramo in potegnil nato nož iz rane — niti kapljica krvi ni prišla in na smehljajočem fakirjevem obrazu se ni odražala niti najmanjša bolečina. Nato je pozval dva navzoča medicina, naj preiščeta njegov pulz. Že vnaprej je povedal, da mu bo žila v naslednji minuti bila 50-krat, čez dve minuti pa 140krat. Nemalo presežena sta se medicina morala uveriti, da je fakir govoril istino. S svojo silno duševno energijo vpliva Tachra celo na svoj pulz. Vrhunec svojih fakirskih zmognosti je podal Tachra s sledečim eksperimentom: legel je v krsto, jo je ukazal zapечатiti in je ostal v krsti, odrezan od sveta, polne štiri tedne. Ta poskus je Tachra izvršil v Atenah. Ko so krsto po preteku enega meseca odprli, so našli v njej strahotno shujšano otprlo fakirjevo telo; položili so ga na posteljo in po nekaj dihalnih gibih se je fakir že zavedel. Tachra je nameraval ta eksperiment ponoviti v Rimu, toda oblastva so ga zabranila. Namesto njega pa je izvršil drug, sicer manj efektan, pa zato nič manj opasen eksperiment. Legel je v bazen, napolnjen z vodo in ostal v njem eno uro. Nato je vstal iz vode čil in zdrav in ni mu bilo videti, da bi bil trpel, ker je celo uro živel brez zraka. Razumljivo je, da v Parizu s veliko napetostjo pričakujejo seanso, ki jo namerava prirediti Tachra na povabilo pariške teozofske družbe prihodnji teden.

Tiskarna S. N. P. J.
SPREJENA VSA V TISKARSKO OBRT SPADAJOČA DELA.
Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih.
VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S. N. P. J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI.
CENE ZMERNE, UNJSKO DELO PRVE VRSTE.
VSA POJASNILA DAJE VOĐSTVO TISKARNE. Pišite po informacije na naslov: S. N. P. J. Printery, 2657-59 South Lawndale Avenue, Chicago, Ill.
TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA UST-MENA POJASNILA.

Dr. N. Korun:

Do smrti tvoja!

Nekoč sem hodil po grajskem vrtu, ko se je izprehajala po njem baronesa Urzi. Pravzaprav nisem hodil kakor se hodi navadno, ampak postajal sem za rožnimi grmi in čudodod opazoval baroneso, ne da bi ona mogla videti mene. Sicer se pa tudi Urzi ni izprehajala, kakor se izprehajajo navadni ljudje, ampak stopicnila je dyakrat, trikrat, potem pa postala ter pisala in pisala na listek papirja, ki ga je držala v roki. Jaz pa sem izza rožnega grma občudoval etičnost njenega stasa, se divil njeni ženialnosti, s katero je polagala svoje vznesene misli na listke, in v pekoči ljubezni do nje mi je tolko srce v prsih, kakor da bi bilo zdijalo.

Ko pa je začela z držajem svojega solnčnika začrtavati v pesek jambe in troheje ter jih vezati v stih, stih pa v kitice, tedaj mi ni bilo več ostanka za grmom. Neodoljiva moč me je

potegnila proti njej. Zahrepele sem jo videti od blizu in zaželel, da bi tudi ona videla mene. Hoteč pa napraviti vtisk, kakor da bi slučajno prišel po poti, sem delal silo svojim kretnjam, arce mi je pa utripalo, ko sem se ji bližal. Prišel do nje, sem jo zaradi zastale sape komaj slišno pozdravil, potem sem pa hitel dalje, čeprav bi bil stokrat rajši ostal pri njej.

Moj pozdrav jo je le deloma vzdramil iz pesniške ekstaze; odzdravila mi je sicer, vendar oči ni obrnila od jambov in trohejev v pesku.

Sele ko sem se oddaljil, zaslišim:

"Monsieur Omlade!"

"Prosim baronesa!" in v tistem hipu sem bil že tudi pri njej.

"Ali bi hoteli priti opoldne v moj salon?" me vpraša in pristavi: "Imela bi vas nečesa prositi."

"Prosim, baronesa! Sem vam v katerokoli uslugo"; tako nekako sem menda odgovoril.

"Torej au revoir, monsieur Omlade!"

Zdaj pa je bila mera moje mlade, nerazvujene sreče polna. Le pomislite: Urzi, baronesa, pesnica in pisateljica, vabi mene, vanjo zaljubljenega gimnazijca, ki se je od blizu nisem upal niti pogledati, k sebi v salon na pomenek!

Ko potegnem iz žepa staro ankerico, ki sem jo bil koncem šolskega leta zamenjal pri neki starinarici tam za Ljubljano za sklad starih šolskih knjig, je bila ura polenajst. Da bi mi torej prejel minil čas, ki me je ločil od baronese Urzi in njenega salona, sem hodil po poti ob potoku, ki teče za grajskim vrtom, in skušal misliti to in ono. Pa ni šlo; ker glava in srce sta bili naphani z mislimi in čustvi, ki so valovale okrog Urzine podobe kakor razburkano morje okrog skalnatega otoka.

Iz omenjenega razloga torej ne morem razložiti, kaj vse se je tekotem te poldruge ure godilo v moji notranjosti. Zato pa hočem poseči nazaj in razbrati nekaj dejstev, ki naj služijo v pojasnjenje položaja.

Urzi je imela brata, ki je bil moj sošolec. Ker sva si bila dobro in sva med letom pomagala drug drugemu, kolikor sva mogla, me je povabil, da naj prebijem del počitnic na gradu njegovega očeta. Imela pa je tudi dve sestri, ki sta bili mlajši in lepši od nje, česar mi ni bilo težko uganiti. Ker je pa imela vsaka njiju svojega ženina in bi bila moja ljubezen na to stran očitno brezuspešna, zaradi tega se nisem zaljubil v nobeno izmed njiju.

In tako je prišlo, da sem si izbral izmed treh barones tisto, ki je bila še prosta, in to je bila Urzi. Priznati pa moram, da ta izbira ni bila samo drzna z ozirom na meزالianso, ki je preti-la na ta način nastati, ampak je bila tudi dokaj čudna glede na okus, ki sem ga pri tej izbiri pokazal. Ne govoril bi namreč resnice, ko bi trdil, da je bila Urzi mlada, grdo bi pa lagal, ko bi trdil, da je bila lepa. Prav nasprotno je bilo res. Videla je kakih petnajst zim in spomladai več ko jaz, in ker sem imel jaz tedaj šestnajst let, je stala torej z eno nogo že v srpanu.

Pa tudi narava je hudo skoparila pri lepoticenju njene zunanjosti, tako da bi jo moral, ko bi jo bil gledal z nemotnim očesom, smatrati najmanj za ne-lepo. Seveda se mi je zdela tedaj, ko jo je obdajala svetla gloriola moje ljubezni, precej drugačna. Vendar pa bodi povedano v čast mojemu prirojenemu okusu, da mi tudi ljubezen ni mogla tolikanj pokvariti estetičnega čuta, da bi jo bil smatral za krasotico. Zdela se mi je vse predolga, presuha in preploska. Pa tudi nad njenimi zobmi sem se spotikal. Tako čudno so se svetlikali, kakor da bi bili zaliti z zlatom. Sicer so res bili, česar pa nisem razumel. In kakor mi je ugajalo zlato že tedaj kjerkoli drugje, zlasti pa v denarnici, tako malo prikladno se mi je zdela v čeljustih.

Pa vse te — napake ne morem reči, ker za take jih nisem smatral — temveč, recimo nekam učeno, manj ugodne telesne kakovosti so se odtehtale v obilni meri po vrlih njenega duha. In teh pri Urzi ni bilo treba iskati. Ležale so vidno na dlan. Saj je bila Urzi pesnica in pisateljica, in sicer je bila med pesnicami in pisateljicami tiste vrste, katerih spisi se tiskajo. Založnika ji res ni bilo treba iskati, ker je bila v srečnem položaju, da je svoje spise sama zalagala. To je že bilo res; pa tega tedaj nisem vedel, in ko bi bil tudi vedel, ne bi bil razumel. Merodajno je bilo zame dejstvo, da so bile njene pesmi in novele natiskanje in da jih je tako raz-en je lahko bral še tudi kdo drugi, če jih je hotel.

Kaka razlika je bila potem-takem med njo in menoj! Sicer sem bil tudi jaz pesnik in pisatelj, česar, mislim, mi ni treba še omenjati. Tisti čas naprimer sem po Pindarjevem zgledu pesnil odo, v kateri sem z vznesenimi epiteti opeval baroneso Urzi. Nje vodilno misel sem izpeljal nekako takole: Kakor si ti, Pigoklej, bil vreden Pindarjevega opeva, ker si v olimpskih igrah zmagal nad svojimi tekmeči, tako doni večna slava baronesi Urzi, ki si je spričo tolikih tekmovalk ona edina znala pridobiti moje srce in ljubezen! Kakor je lahko razvidno, pesnik sem bil vsekako, ampak sitnost je bila ta, da moji spisi še niso zagledali belega dneva. To pa zaradi tega ne, ker so mi bili uredniki naših listov slave tako zavistni, da jih niso hoteli natisniti. Pa ne samo zavistni, temveč tudi skrajno nevljudni so bili. Niti odgovarjali mi niso na moje drezanje čeprav sem vsakemu svojemu pismu priložil desetvinarako znamko. Pač, e-

den je res odgovoril, ko mi nisem dal prej miru; in sicer kar na platnici svojega lista, tako da je ves svet lahko bral njegove grobosti. Pa kako je odgovoril? Tako, da se Bog usmili! Mislim sem si: Očitno je, da mi hočeš moj talent ubiti! Pa ga ne boš! — In še z večjo vne-mo sem pesnil na svoji odi.

Vendar pa z baroneso Urzi se le nisem mogel meriti, ker ona je bila tiskana, jaz še pa ne. In prav to dejstvo, da je bila Urzi pisateljica po glasu, jaz pa rokopisnik brez imena, je zbudilo v meni do nje najprej visoko spoštovanje, iz katerega se je iz-legla čez teden in dan globoka ljubezen, in sicer vkljub temu, da dotlej nisva govorila niti pet-najst besed skupaj in sem se jaz zadovoljeval zgolj s tem, da sem jo opazoval izza rožnega grma, kadar se je izprehajala po vrtu in črtala v pesek jambe in troheje.

In tako je bilo tudi tisti dan, ko me je povabila v salon.

Kazalo moje stare ankerice se še ni pomaknilo na dvanajst, sem že stal pred salonom in trkal na vrata. In ko vstopim, je sedela Urzi pri mizi ter pisala na pisalo, da je od peresnega škrtanja kar omeval po dvorani. Pa ščipalnik je imela na nosu! Lahko si je misliti, kako se mi je zdela učena; skoraj tako kakor naš razrednik, ki nam je v prvi šoli predaval zemljeplaje po škriptih. Lepa pa še bolj. In ker je to učenost v tistem trenutku združevala tudi z neobičajno ljubeznivostjo, kakršne na njej do tistega časa nisem opazil, vdahnila mi je novega navdušenja zase in za odo.

"Tres bien, monsieur Omlade!" me je nagovorila potem pa nadaljevala: "Ali bi mi hoteli načasno prepisati tole novelico, da bi jo lahko poselala v tiskarno? Jaz nikakor ne utegnem izgubljati časa s prepisovanjem, ko mi vrši vse polno sujetov po glavi. Ali bi hoteli? Prosim."

In pri tej priči se mi je tako ljubko nasmejala in me tako milo pogledala — ščipalnik je bila že prej odložila — da sem bil pripravljen ji prepisati kar cele foliante, pa ne samo eno kratko novelo, akoravno se je že tudi meni mudilo, da bi skoro dovršil svojo pindariko odo, ker sem hotel še v tistih počitnicah vreči na književni trg neko tragedijo v verzih, za katero sem imel načrt že izgotovljen in v kateri sem namenil sebi vlogo junaka, baronesi pa vlogo junakinje.

(Konec prihodnjik.)

Agitirajte za "Prosveto"!

RADA BI IZVEDELA

kje se nahaja moj bratranec Jo-že Vivoda, doma iz Cirknice pri Rakeku. Imam mu sporočiti zelo važne stvari. Naj se javi svoji sestrični: Agnes Vivoda, 772 Warman ave., Indianapolis, Ind. (Adv.)

VELIKI IZLET V JUGOSLAVIJO

NA NAJHITREJSEM PARNIKU SVETA

MAURETANIA

Odpluje iz New Yorka

V SREDO

30.704 TON

23. SEPTEMBRA

OB 11. URI DOPOLDNE

v Cherbourg, pod osebnim vodstvom MR. S. M. VUKOVIČA od newyorškega štaba Cunard proge.

JUGOSLOVANI, ki nameravate obiskati svojo domovino to leto ali v jeseni, imate najlepšo priliko, da se pridružite izletnikom v domovino. Mr. Vuković, ki je izkušen vodja izletov, potoval bo s vami NARAVNOST DO ZAGREBA, ter bo skrbel za vašo prtljago, vizume, potnih listov pri preiskavah na meji, itd. Odkrijte si prostor že sedaj.

Za nadaljna pojasnila obrnite se na krajevne zastopnike v vašem mestu, ali pa pišite nam v svojem materinem jeziku.

CUNARD LINE

140 No. Dearborn St. Chicago, Ill.

POVSOD PRIZNANA

KOT ZANESLJIVA IN KONSERVATIVNA BANKA

KASPAR AMERICAN STATE BANK

1900 BLUE ISLAND AVENUE, VOGAL 19. ULICE

CHICAGO

ILLINOIS

Postala z združenjem
Kaspar State Bank
in
American State Bank

IMETJE DVAJSET MILJONOV DOLARJEV

MEDVLADJE

SOCIALEN ROMAN.

Spisal Jože Pahor.

(Dalje.)

Molče sta šla dalje, a tudi Grudnovka je postala pozorna. Poslušala je in se vznevoljila.

— Nekdo naju sledi, — je rekla glasno in se obrnila. — Vrniva se!

Nedaleč pred njima se je pokazala visoka postava ženske, ki jima je šla nasproti. Po hoji in opravi se je poznalo, da je še mlada, najbrže še dekle.

— Ali jo poznate? — je tišje vprašala Grudnovka.

— Ne! — je odgovoril spremljevalec nekam hlastno. — Pač! Zdi se mi znana! Čakajte, da pride bliže!

Postal je nervozen in napeto je opazoval prihajajočo.

— Kako je zavita? — se je čudila gospa. — Bogve čemu? Saj bi me bilo skoro strah samo! Kakšna ženska je to?

Slak pa ni odgovarjal, le hitreje je stopal, kakor človek, ki bi se čimprej rad izognil silni neprijetnosti. Klobuk si je potisnil na čelo, nato pa se ozrl na nebo.

— Jutri me bo oviralo, — je menil v vidni zadregi; — mesec ne sveti dovolj čisto, napoveduje meglo in dež!

Medtem je bila prišla ženska čisto blizu, oblečena napol mestno in z močno zagrnjeno glavo. Mesec je bil za njo, zato ni bilo prav razločiti obraza. Le dvoje oči je bleščalo zlovravno, ko jo je Grudnovka trdovratno merila. Ošinila je ž njima Slaka in ju potem srepo uprla v gospo, da jo je kar iznenadilo. Hkrati se je Grudnovki zasvetilo, da bi moglo kaj tičati za tem srečanjem, morda kaj usodnega. Pogledala je spremljevalca in v njegovem nemiru je videla, da slutnja morda ni prazna. Kaj to pomeni? se je vprašala. Ali odgovor je bil tako temen, kakor je bil godeček nepričakovan, mučnejši, mučnejši. Ničesar ni vedela, toda v tem času to nemo srečanje, to vpijoče srečanje — ah, sama si ni mogla razjasniti, kaj jo je tako udarilo! Ničesar več ni vprašala Slaka.

— Ali vam ni hladno? — je spregovoril sam čez nekaj časa, prisiljeno in neiskreno. — Svet je tu in tam nekoliko močvirnat in vlažen, čuti se posebno zvečer.

— Saj je še sopro! — je odgovorila kratko in se okrenila, da bi videla žensko, ki sta jo srečala.

— Zdi se mi, da se vrača! Ali je iz te vasi?

— Ne poznam je dobro, — je odgovoril Slak obotavljajoč se; — menda ne!

Grudnovka pa je čutila, da laže, in žal ji je bilo, da ga je vprašala. Vračala sta se hitro in mesečina, ki je žela vsečez, je postala še tišja, neprijazna in njene sence so se plazile nemirno in tajinstveno kakor obsojeni duhovi.

Se nekaj časa jima je sledila ona vitka postava, potem pa krenila in se izgubila med hiše. Pozno v noč, ko ji je mesec svetil na posteljo, je Grudnovka bedela, ne da bi se mogla rešiti iz mučnega vrtinca misli.

12.

Cesar se je mati najbolj bala, to je prišlo. Najlepše jutro se je belilo po dolini in po hri-bih navzgor, ki so s svojimi boki držali planoto Krasa, najlepše jutro, ali Igo ga ni mogel pozdraviti na zelenem travniku, še rosnem od noči. Vatal je bil, a noge ga niso hotele držati. Zavrtelo se mu je pred očmi, opotekel se je in padel kakor zviška, mati pa je kriknila v grozi. Deček je moral v posteljo in Grudnovki so se udrele solze.

Zdravnik, ki ga je pripeljal Slak, jo je sicer miril, da bo sinčku kmalu odleglo in da bo morda že drugi dan vstal, toda mati je videla le dvoje motnih oči in obraz kot papir in trajno pešanje dečkovih moči. Prvič je začutila, da je tudi ta dogodek le en člen vse verige, da gre bo-lezen svojo pot in da ni več sile, ki bi preprečila razvoj.

Igo je res že drugi dan vstal in šel z materjo na vrt, ali ozdravljenja, onega velikega in tako nestrpno pričakovanega le ni bilo. Deček je hiral, vse zdravje te lepe doline mu ni moglo pomoči. S strahom ga je opazovala mati, njegove nežne, kot alabaster prosojne uhlje, ki niso imeli več kapljice krvi, in v oči ji je silila pekoča vlaga. Vedela je, v tem drobnem, ljubljem telescu plamen življenja počasi dogoreva. Sama bi dala svoje zdravje, da bi rešila otroka, a tu se je godilo nekaj, spričo česar je bila njena volja, njeno hotenje tako brezpomembno kakor solza v morju.

V najhujši boli je vzela list in pisala možu. A ko je že spisala, se je spomnila. Komu, možu naj toži? Ali ni ravno radi Igovga ozdravljenja silila k Slakovim? Ponos se je dvignil, raztrgala je pismo.

Se nekaj dni je bila v težkih skrbih in se ni upala s sinčkom dalje od doma, vendar pa je toliko okrevala, da je mogel spet na sprehod.

Proti poldnevu je bilo.

Sedela sta na pobočju hriba v travi in gledala nizdolu. Skozi drevje je migljala reka in temnela, ker je na bregu poganjalo grmovje, kakor bi bila silno globoka. Tu in tam so se res skrivali nevarni tolmuni.

Naenkrat je Grudnovka opazila moža, ki je prišel ob vodi in iskal po njej z dolgim drogom. Tudi na drugem bregu se je prikazal možki in skrbno brodil posebno tam, kjer se je zdela globlje. Našla pa nista ničesar in šla polagoma naprej ob reki.

Kaj iščeta? se je vprašala Grudnovka prepadena. Slutnja jo je spreletela.

Morda ono...? Od onega večera?

Vznemirilo jo je. Napeto je zrla ob vodi dalje, obeh mož pa že ni bilo več videti skozi drevje in grmovje. Le posamične besede oddaljenega razgovora, prekinjenega včas s pljuškanjem vode, so se še čule od nekd.

A kmalu je odjeknil vzklík in glasovi so naraščali. Grudnovka je vstala in šla nekoliko korakov niže. Kakih tristo korakov proč je bila gruča ljudi in med njimi postaren mož, ki je nekaj ukazoval.

Grudnovka je poklicala sina in šla k ljudem. Zdaj šele je opazila, da je v sredi med njimi mrtva ženska, ki so jo bili utopljeno izvlekli iz vode. Ležala je na travi, z obrazom navzgor, da se je videla strahobna belina oči. Mokri lasje so se tesno oprijemali glave, obleka je bila blatna.

— Ali je mrtva? — je vprašala Grudnovka starca.

— Kakopa, saj je šla že ponoči v vodo! Od jutra so jo iskali!

— So ji morda ubili moža?

Grudnovka je sodila, da ima utopljenska le malo čez štirideset let.

— Ne; — je odgovoril starec trdo in všeč mu je bilo, da ga gospa poprašuje, — ne, hči je padla, vojak pa je izginil. Saj ni prava, ob vojski ni to nič čudnega, ko je svet ves narobe! Starec je potegnil z roko, kakor bi bilo vse to umevno samo ob sebi.

— Drugim ženskam je očitala, kakšne hčere da imajo, nazadnje ni bila njena nič boljša. Še slabša! — se je vmešal drugi.

— Sramota, da mrtvi očitaš! — je zavrnil mož, ki ga je Grudnovka že prej videla z drogom. — Ali ima hči deset let? Ali je ni zadosti varovala? Se prestroga, prestroga je bila ž njo! Sramota, da tej le očitaš!

— Hija je zdaj razdejana, — se je spet oglašil starec, — huje, ko če bi udarila vanjo granata!

— Pa še majhni otroci so!

Med tem so priniseli nosila in dvignili ne-srečnico, ljudje pa so se spet razgubili po polju.

Ali je res moralo biti tako? je strmela za njo Grudnovka, kakor bi ne mogla vsega razumeti. Ali je res bilo treba?

Čula je demonske sile, ki so šepetale sramoto in ponižanje vso strašno noč, in videla ženo, ki je opotekajoč se šla iskat rešitve kakor mrtlični bolnik, ki ga plaši trepetanje listov v drevju. Videla jo je, kako je omahnila nad prepadom, ko ji je še zadnjič zaplamlelo v zavesti, vse jasno in strašno, da je potem naglo ugasnilo. Grudnovka je videla vso to borbo in se s čudno tesnobo v srcu vračala domov.

Veliko solnce poldneva je blestelo vsečez in črčki so mu peli, kakor bi bili na svatbi.

(Dalje prihodnjik.)